

ВИРІШЕННЯ ЗАВДАНЬ

1–2 класи

1. Слова *юнак*, *хлопець*, *парубок* позначають осіб чоловічої статі молодого віку, а слово *дідусь* позначає особу чоловічої статі похилого віку.
Відповідь: в.
2. Кожне слово має наголос. Звук може бути або наголошеним, або ненаголошеним, а от відкритими й закритими та наголошеними й ненаголошеними в українській мові бувають тільки склади. **Відповідь:** г.
3. У всіх прислів'ях, крім одного, у пропущеному місці згадується *риба*:
*Щоб **рибку** їсти, треба в воду лізти; **рибу** шукай у воді, а ягоду в траві; всяка **рибка** гарна, коли на гачок іде.* Лише в прислів'ї *На стрільця й **птиця** летить* згадується не *риба*, а *птиця*. **Відповідь:** в.
4. У казці “Колосок” разом жили такі герої: Мишенята Круть і Верть та Півник Голосисте Горлечко. **Відповідь:** г.
5. Від діда й баби втік герой однойменної народної казки Колобок.
Відповідь: в.
6. Правильно зимові місяці розташовуються в такому порядку: грудень, січень, лютий. **Відповідь:** г.
7. В українському алфавіті 33 літери: *Аа, Бб, Вв, Гг, Гг, Дд, Ее, Єе, Жж, Зз, Ии, Іі, Її, Йй, Кк, Лл, Мм, Нн, Оо, Пп, Рр, Сс, Тт, Уу, Фф, Хх, Цц, Чч, Шш, Щщ, ь, Юю, Яя.* **Відповідь:** б.
8. Восьмою літерою алфавіту є літера *є*. **Відповідь:** а.
9. *Листопад*, *вересень* і *травень* – це назви місяців, а *весна* – пора року.
Відповідь: в.
10. *Писанки* – пофарбовані або орнаментовані курячі яйця. Виготовлення писанок пов'язувалося з дохристиянським народним звичаєм зустрічі весни, пізніше – з Великоднем. **Відповідь:** б.
11. *Гаївки* (*веснянки*) – вид календарно-обрядових пісень, пов'язаних із початком весни й наближенням весняних польових робіт. Веснянки співаються майже завжди одночасно з танцями та іграми, які мають „закликати” весну та добрий урожай. У західних регіонах України веснянки називають *гагілками*, *гаївками*, а на Яворівщині – *риндзівками*.
Відповідь: б.

12. Варіант а) неправильний, оскільки при переносі не можна залишати одну літеру в рядку. Варіант в) також неправильний, оскільки так слово поділити на склади не можна, так само і з варіантом г), оскільки в одному складі може бути лише одна голосна літера. Лише варіант б) відповідає усім правилам і є єдиним способом переносу цього слова. У слова *асфальт* два склади: *ас-фальт*. **Відповідь:** б.

13. Оскільки всі прізвища учнів починаються з однакової літери, для того, щоб правильно записати їх за алфавітом, треба дивитися на другу літеру в прізвищах. Отже, список у журналі має виглядати так: *Передерій, Пешковський, Пир'єв, Пілюгін, Пустовійт*. Таким чином, у середині цього списку буде стояти прізвище *Пир'єв*. **Відповідь:** г.

14. У словах *виразно, читання, неділя* наголос падає на другий склад, а у слові *вогнище* – на перший. **Відповідь:** в.

15. У вислові “Вони завжди короткі, а розуму і почуттів укладено в них на цілі книги” йдеться про прислів'я і приказки, адже саме в цьому жанрі народної творчості найбільш стисло зосереджується мудрість народу. **Відповідь:** а.

16. Якщо перші звуки слів *бити, злива, гай* замінити на парні їм глухі, то вийдуть слова *пити, слива, хай*. Приголосні в українській мові поділяються на дзвінкі та глухі, вони утворюють пари:

Дзвінкі	[б]	[д]	[д']	[г]	[ж]	[з]	[з']	[г]	[дж]	[дз]	[дз']	[ф]
Глухі	[п]	[т]	[т']	[к]	[ш]	[с]	[с']	[х]	[ч]	[ц]	[ц']	[--]

Відповідь: г.

17. Зайвою буде частина *ап*, оскільки слова *кашан* не існує, на відміну від слів *каша, кашкет, каштан*. **Відповідь:** в.

18. У цьому віршику є як слова зі звуком [г]: *загубила, спостерігав*, так і слова зі звуком [г']: *гудзика, гава, ганку, гвалт, гедзь, гаві, гав*. Таким чином, звук [г] зустрічається у вірші 7 разів. **Відповідь:** б.

19. Прочитаємо ребуси (для цього, звісно, треба знати деякі правила розшифровки ребусів). У першому, третьому й четвертому ребусах зашифровано українські народні казки: “Котигорошко”, “Рукавичка”, “Івасик-Телесик” відповідно, а в третьому ребусі зашифровано казку Ганса Христіана Андерсена “Попелюшка”, вона не є українською. **Відповідь:** в.

20. Нічого спільного з характеристикою місяця *березня* не має вислів “Місяць цей снігом січе, а мороз вогнем пече”, бо стосується *січня*.
Відповідь: в.

3–4 класи

1. Відповідаючи на це запитання, треба згадати українську абетку: *а, б, в, г, ґ, д, е, є, ж, з...* Отже, літера *є* в українській абетці розташована після *е* перед *ж*. **Відповідь:** б.
2. Слова *книга, підручник* і *посібник* – це друковані видання у вигляді скріплених разом і переплетених аркушів паперу з яким-небудь текстом. А слово *аркуш* позначає тонкий шматок будь-якого матеріалу (паперу, картону) певної форми й розміру. Отже, зайвим у цьому завданні є слово *аркуш*. **Відповідь:** в.
3. Про верблюдів можна сказати *череда*, про корів можна сказати *стадо*, про вовків можна сказати *зграя*, а про овець Василько сказав би, що бачив *отару*. **Відповідь:** г.
4. У тлумачному словнику *дорога* – ‘смуга землі, призначена для їзди й ходіння’; *шлях* – ‘дорога, що сполучає різні населенні пункти й веде кудись’; *путь* – ‘те саме, що дорога і шлях’; *траса* – ‘широкий асфальтовий шлях, що сполучає великі міста, важливі об’єкти тощо’; *шосе* – ‘дорога з твердим покриттям, твердо вимощена’; а слово *байрак* – ‘ліс у яру, долині, або яр, порослий лісом, чагарником’. Тобто, у цьому переліку зайвим є слово *байрак*. **Відповідь:** г.
5. Повністю прислів’я звучить так: “У рідному краю і сонце ясніше світить”.
Відповідь: б.
6. Даний уривок є лічилкою – віршиком, яким послуговуються діти, розподіляючи ролі в грі. **Відповідь:** г.
7. Від названих тут регіонів України (Слобожанщина, Україна, Поділля) відрізняється за значенням слово *Стрітення* – назва релігійного свята.
Відповідь: в.
8. Буква *ї* завжди позначає два звуки [й] + [і]. **Відповідь:** г.
9. У слові *розказати* допущено помилку, треба *розказати*. В українській мові у префіксах *без-, роз-, воз-, через-, між-, над-, від-, під-, перед-, понад-, од-, об-* пишуться *з, ж, д, б*, які ніколи не змінюються перед буквами на позначення глухих приголосних (*розкидати, возз’єднати, відкрити, оддати*). **Відповідь:** г.

10. Запорожці брили голову, залишаючи чуприну рад лобом, – *оселедець*. Коли ця чуприна виростала довгою, то козак закладав її за вухо. Вусів не підстригали, а намазували чим-небудь і закручували вгору. Це ставили козаки собі за особливу козацьку славу і честь. **Відповідь:** в.
11. У народі кажуть: “*Не мала баба клопоту, купила порося*”. **Відповідь:** в.
12. У всіх цих словах однаковий корінь *-сад-*. Слова, які мають спільний корінь, називаються спільнокореневими. **Відповідь:** б.
13. Правильно сказати: “*Уроки закінчилися, і діти сказали вчительці до побачення*”. **Відповідь:** б.
14. Для того, щоб виконати це завдання, треба порахувати слова, в яких є літера *щ*: *дощ, хлющить, плющ, плющем, хрущ, щиро, хрущ, плющу, дощу*. *Дощ* і *дощу* – це одне й те саме слово у різних відмінкових формах; так само слова *плющ, плющем, плющу*; слово *хрущ* у вірші зустрічається двічі. Таким чином, у вірші п’ять різних слів з літерою *щ*: *дощ, хлющить, плющ, хрущ, щиро*. **Відповідь:** г.
15. Апостроф пишеться після букв *б, п, в, м, ф*, якщо перед ними в корені не стоять букви на позначення приголосного, крім *р*, а також після букви *р*, що позначає твердий звук. У словах *свято* і *мавпячий* апостроф не ставиться, а в словах *рум’яний, міжгір’я, б’ється* треба поставити апостроф. **Відповідь:** б.
16. Назва квітів *нагідки* походить від російського слова *ноготки*, оскільки їх пелюстки нагадують за формою нігтик. **Відповідь:** б.
17. У школі часів Т. Шевченка дозволялося покарання учнів різками. Тому вислів “*дяк березовим прутом виписує*” стосується покарання. **Відповідь:** в.
18. Прочитаємо ребуси (для цього, звісно, треба знати деякі правила розшифровки ребусів). У першому ребусі зашифрована країна *Казахстан*, у другому – *Угорщина*, у третьому – *Японія*, у четвертому – *Україна*. Це й є назва нашої країни. **Відповідь:** г.
19. Слово *день* праслов’янською мовою означало ‘ясний, блискучий’. **Відповідь:** в.
20. Щоб перетворити цей вірш на небилицю, потрібно поміняти місцями підмети в кожному реченні. Тоді матимемо такий варіант:

*Бегемот спіймав ягничку,
Леопард жує травичку.
Ефа скаче по гілках,
Мавпа повзає в пісках.
На крижині два вужі,
На болоті два моржі.*

Відповідь: б.

5–6 класи

1. Усі наведені слова мають однаковий корінь *-мал-*, але спільнокореневими зі словом *малюнок* є тільки слова *малювати, маляр, мальовничий*, оскільки всі вони пов'язані із малюванням. *Малювати* – ‘зображувати що-небудь олівцем, фарбами’; *маляр* займається малярством, фарбуванням; *мальовничий* привертає увагу яскравістю барв, гідний бути намальованим. А от слова *маленький* і *малятко* позначають когось чи щось невелике за розміром, віком. **Відповідь:** а.
2. Слова *гарно, чудесно, прекрасно, добре* люди використовують, коли хочуть висловити почуття повного задоволення від чогось, схвалення чогось, а слово *марно* позначає щось незначне, пусте, таке, що не має істотного значення, справжньої цінності, не досягає мети, не приносить користі. **Відповідь:** в.
3. У цій скоромовці зустрічається і звук [р'] (*бурі, брід*), і звук [р] (*бобри, перебрели, бобри, забрати, торби*). Таким чином, у скоромовці **6** разів ми зустріли звук [р]. **Відповідь:** а.
4. З логічного ряду речень-скоромовок випадає вислів “*Коси золоті в дівчини і намисто з горобини*”, бо є просто римованим рядочком. **Відповідь:** в.
5. З логічного ряду випадає слово *чугуївці* – мешканці населеного пункту, бо решта слів – найменування мешканців за регіонами України. **Відповідь:** б.
6. В усіх варіантах відповіді маємо різновид омонімів – омоформи. Слова, що можуть належати і до дієслів, і до іменників – *війни, насип, дати*. **Відповідь:** г.
7. Прикметник – це частина мови, що виражає ознаку предмета і відповідає на запитання *який?, чий?* У вірші вжито п'ять прикметників (*чистім, вузьким, чорними, червоний, різнобарвними*). **Відповідь:** в.

8. Числівник – це частина мови, що означає число, певну кількість предметів, їх порядок при лічбі. Числівники варто відрізнати від інших частин мови, які також виражають поняття кількості (наприклад, *двійка, пара, чверть, десяток*). Числівник – слово *десятий*. **Відповідь:** б.
9. Слово *привілей* пишеться з *и* в першому складі, усі інші наведені слова мають складову *пре-* (*преамбула, прейскурант, претензія*). **Відповідь:** г.
10. Неправильно записаним є слово *військово-полонений*, оскільки складні прикметники *військовополонений* і *військовозобов'язаний* пишуться разом. **Відповідь:** б.
11. Головний герой української народної пісні „Розпрягайте, хлопці, коней”, доки чекав на дівчину, копав криниченьку:
*Копав, копав криниченьку
У вишневому саду.
Чи не вийде дівчинонька
Рано-вранці по воду?*
Відповідь: в.
12. Вертеп виконується на Різдво. Вертеп (*старослов.* – ‘печера’) – пересувний ляльковий театр, де розігрувались сюжети релігійного характеру, переважно за мотивами Різдва Христового. Вертеп був поширений в Україні XVII–XVIII ст., а сьогодні зберігся переважно на заході країни. **Відповідь:** б.
13. Мешканку Китаю називають *китаянка*, а *китайка* – це: первісно – ‘густа, переважно синя шовкова тканина, яку завозили з Китаю’, потім – ‘бавовняна тканина, яку виробляли в Росії’. **Відповідь:** в.
14. У Києві на честь Либідь, сестри Кия, Щека та Хорива, назвали річку.
Відповідь: б.
15. Козацькі славнозвісні *чайки* не боялися ні бурі, ні оснащених важкими гарматами турецьких галер, до яких вони сміливо підходили впритул і брали на абордаж. Слово *чайка* походить від тюркського *чайк-чайк*, що значить ‘човен’, ‘дубок’. Вони були, як правило, понад 12 м завдовжки й 3–5 м завширшки. **Відповідь:** а.
16. Правильно визначено корінь у слові *прийти*. Слова складаються з найменших значущих частин: коренів, префіксів, суфіксів і закінчень. Корінь – головна значуща частина слова, яка містить у собі спільне значення всіх споріднених слів.
При- (префікс): **прибігти, прилізти;**
-й- (корінь): **йти, прийти;**

-ти (формотворчий суфікс): ходити, робити.

Відповідь: б.

17. Пара *палець* – *перст* складається із загальноживаного та застарілого слова, так само утворюються пари: *вия* – *шия*, *лівиця* (ліва рука) – *шуїця*, *правиця* – *десниця*. **Відповідь:** б.
18. Багато хто каже *одінадцять*, *олень*, *український*, *листопад*, *посередіні*, але відповідно до літературної норми треба говорити *одинадцять*, *олень*, *український*, *листопад*, *посередіні*. **Відповідь:** в.
19. У народі кажуть: “Слово – не пташка, сопілка – не музика”. **Відповідь:** б.
20. У слов’янському язичницькому обряді великою силою була наділена кров. Відповідно жертвна тварина, кров якої найчастіше використовувалася, була названа *коровою* (від *кров*). А *корівник* – похідне слово від *корова*. Коли ж акт жертвоприношення було переведено в символічну площину, у ролі жертви почали використовувати хлібний виріб, названий *короваєм*. *Покрова* ж походить від слова *покрити* (*покривати*). **Відповідь:** г.
21. В українській мові слова *пальто* та *ситро*, на відміну від інших наведених слів, відмінюються: *пальта*, *ситра* тощо. **Відповідь:** б.
22. До складу українського прислів’я “Не бачить сова, яка ...” входить займенник *сама*. **Відповідь:** в.
23. 9 листопада відзначається День української писемності. Це свято було встановлено в Україні 9 листопада 1997 року. Цього ж дня православна церква вшанує пам’ять святого преподобного Нестора-літописця, автора «Повісті минулих літ» – літописного зведення, складеного в Києві на початку XII століття. **Відповідь:** б.
24. Такий різновид вірша називається *акровіршем* – коротким віршем, у якому початкові літери кожного рядка, прочитувані згори вниз, утворюють слово або фразу (у цьому вірші прочитується слово *Україна*). **Відповідь:** г.
25. Кольорових мишей у вірші Ліни Костенко робили із сухого листя:
...Вона робила... кольорові миші
з оцих ось жовтих і сухих листків...
Відповідь: г.

26. Для виконання цього завдання необхідні не лише знання з української мови, а ще й з математики. Порахуємо, скільки в кожному випадку було дівчат: а) 9; б) 21; в) 54; г) 42. У першому випадку треба було б сказати **9 дівчат**, у третьому й четвертому – **54 і 42 дівчини**, і лише числівник **21** сполучається із іменником *дівчина*. Таким чином, на виставу прийшла **21 дівчина**. Залишається дізнатись, скільки ж було хлопців. Якщо всього дітей було **63**, то на виставу прийшли **42 хлопці**. **Відповідь:** г.
27. Прочитаємо ребус (для цього, звісно, треба знати деякі правила розшифровки ребусів). У ребусі зашифровано приказку *Вода камінь точить*. **Відповідь:** б.
28. До трав, які в купальську ніч нібито набували магічної сили, не відносять *червону руту*. **Відповідь:** г.
29. Стельмах – майстер, який робить вози, сани, колеса. **Відповідь:** г.
30. Усі наведені лексеми мають спільні значення ‘волокно’, ‘тканина’. Слово *саржа* прийшло до нас із латинської мови (*фр., іт., від лат., ‘шовковий’*); *поплін* – із французької (*фр., від іт., ‘напський’*); *віскоза* – із латинської (*лат., ‘клейкий, в’язкий, від клей’*); *лавсан* – аббревіатура від «**Лабораторія високомолекулярних сполук Академії наук**». **Відповідь:** б.

7–9 класи

1. У першому рядку всі слова мають відношення до води, крім слова *водій* – ‘той, що водить машину’. У другому рядку всі слова мають відношення до малювання, крім слова *малятко* – ‘маленька дитина’. У четвертому рядку зайвим є слово *співчуття* – ‘чуйне ставлення до чийого-небудь горя, до чийсь переживань’, решта слів має відношення до співу. Лише у третьому рядку всі слова спільнокореневі, вони мають однаковий корінь *-ліс-* і мають відношення до лісу. **Відповідь:** в.
2. *Колядка, щедрівка і веснянка* – це календарно-обрядові пісні, а *балада* – віршовий твір на героїчну, легендарну або казкову тему. **Відповідь:** б.
3. Українці скажуть: «*Про вовка промовка, а вовк у хату*». **Відповідь:** в.
4. Свято Масляної було заключним днем Сирного тижня, протягом якого дозволялося вживати молочні продукти і вже заборонялося їсти м’ясо. **Відповідь:** б.
5. Фразеологізм *мати голову на плечах* позначає ‘бути розумним, все робити з розумом’; *сушити голову* – ‘напружено думати, роздумувати над чимось, шукаючи розв’язання якихось проблем’; *язик без кісток* –

‘багато говорити про все підряд’. А от фразеологізм *баняк не варить* позначає те саме, що і *порожня голова* – ‘нерозумна людина’. **Відповідь:** а.

6. Дієслово *мати* із заперечною часткою *не* пишеться окремо (*Він не має бажання*), а заперечне слово *немає* (у решті речень) – разом. **Відповідь:** б.
7. Слово пов’язане з пальцем, бо *наперсток* – це ковпачок, який накладають на палець, щоб не вколоти голкою під час шиття. Перст – це застаріла назва пальця руки. **Відповідь:** б.
8. У XI столітті Київ був найбільшим містом Європи, чисельність населення якого становила 50 тисяч. Для порівняння: у Лондоні на той час мешкало 20 тисяч жителів. **Відповідь:** в.
9. Правильно побудованим є словосполучення *писати українською*. В українській мові є сукупність загальноприйнятих правил мовної системи, які закріплюються в процесі спілкування між людьми. Це називається **нормою літературної мови**. У мові є звороти, які за певних мовленнєвих ситуацій повторюються без змін як усталена словесна формула (кліше, штампи, складні найменування). *Увійти в клас – увійти до класу; відповідно наказу – відповідно до наказу; згідно закону – згідно з законом*. **Відповідь:** в.
10. Остап Вишня створив новий жанр гумористичної літератури – *усмішку* – різновид фейлетону та гуморески. Своєрідність жанру усмішки – у поєднанні побутових замальовок із частими авторськими відступами, у лаконізмі й дотепності. Наприклад, збірка творів Остапа Вишні „Мисливські усмішки”. **Відповідь:** в.
11. Першим кодексом норм давньоруського права є „Руська правда” – цінне джерело вивчення соціально-економічного і політичного життя, правової системи Київської Русі XI–XII ст. Перші списки „Руської правди”, що, вірогідно, була укладена в Софійському соборі і містила основи українського, білоруського, російського та литовського права, знайшов у 1738 році В. М. Татіщев. **Відповідь:** г.
12. Найбільше перекладений літературний твір – „Заповіт” Т. Г. Шевченка. Його переклали на 147 мов народів світу. **Відповідь:** а.
13. Українська мова має всі наведені слова, крім *співподорожувати*. **Відповідь:** а.

14. У трьох варіантах відповіді наведено іменники – родові пари (жін. та чол.) назв осіб за родом занять, професією чи званням. Слова ж *швець* ('майстер, що шиє та лагодить взуття') та *швачка* ('кравчиня') мають різні значення, а не співвідносяться як форми роду. **Відповідь:** б.
15. Омоформи (різновиди неповних омонімів) збігаються за звучанням і написанням лише в окремих граматичних формах. Слова *шию*, *ніс*, *поле* можна зрозуміти і як іменники, і як дієслова. **Відповідь:** в.
16. Варіанти 1 і 5 неправильні, тому що це калька з російської мови, варіант 3 неправильний, тому що сорок хвилин по п'ятій – це 05.40. І лише варіанти 2 і 4 відповідають нормам сучасної української літературної мови. **Відповідь:** г.
17. Давні слов'яни перед тим, як зводити домівку, пускали на відкриту місцевість корову. Місце, де та попаслася й уляглася, вважалося найбільш привабливим для забудови. **Відповідь:** в.
18. До староукраїнського теплого верхнього одягу не належить *свита* (легкий верхній одяг). **Відповідь:** б.
19. Філуменісти колекціонують усе, що пов'язане із сірниками, у тому числі й сірникові етикетки. **Відповідь:** б.
20. Українська літературна мова не має слова *багаточисленний*. Значення рос. *многочисленный* передаємо укр. *численний*. **Відповідь:** в.
21. Звуконаслідування *кукуруіку*, згадане у наведеному вірші, пишеться разом. **Відповідь:** б.
22. **Халамидник** *розм., зневажл.* 1. *заст.* 'Босяк, голодранець'. 2. 'Бешкетник, пустун'. // Уживається як лайливе слово (оповідання В. Винниченка „Федько-халамидник”). **Відповідь:** в.
23. Зайвим є слово *путь*, яке належить до жіночого роду (усі інші слова належать до чоловічого роду). **Відповідь:** а.
24. Слово *об'єм* зазвичай використовується для позначення величини чого-небудь, вимірюваного в кубічних одиницях, а *обсяг* позначає зміст чого-небудь з погляду його величини, кількісного вираження. Це означає, варіанти **а** і **б** – неправильні. Правильно буде сказати *обсяг трафіку*. Дробовий числівник *півтора* не має форм словозміни, у Н., Р., З. відмінках числівник *півтора* керує іменником у Р. в. однини, а іменник П відміни ч. р. *раз* у Р. в. однини має закінчення -у. Варіант **г**, таким чином, теж неправильний. **Відповідь:** в.

25. Калитка – це торбинка для грошей, гаманець. **Відповідь:** в.
26. В українській мові маємо частки *чи, та, но*. **Відповідь:** б.
27. Прочитаємо ребуси (для цього, звісно, треба знати деякі правила розшифровки ребусів). У першому ребусі зашифрований *Котляревський*, він відомий нам як автор творів, уперше написаних живою українською мовою; у другому – *Шевченко* – центральна постать українського літературного процесу ХІХ ст. Його творчість мала вирішальне значення в становленні й розвитку нової української літератури, утвердивши в ній загальнолюдські демократичні цінності та піднісши її до рівня передових літератур світу; у четвертому – *Вишенський*, відомий нам як видатний український письменник-полеміст; у третьому – *Сковорода*, його знаємо як українського філософа і мислителя. Отже, це і є правильна відповідь. **Відповідь:** в.
28. Другу пару кумів батьки обирали здебільшого поміж випадкових перехожих, тому й називають їх проханими, здибаними або одкупними. **Відповідь:** б.
29. Якщо йдеться про фрази-паліндроми, то до найдовших в українській мові належить *Я несучуся*. Інколи укладачі композицій не враховують букви *й, ь* або здвоєні літери вважають за одну. Ці дрібні порушення дзеркальності допустимі, оскільки укладання композицій – справа непроста. У цьому випадку найдовшою фразою-перевертнем є *Аргентина манить негра*. **Відповідь:** в.
30. Правильна відповідь *кетчуп*. Цей соус виготовляють із томатів, інша назва яких – помідори – походить від італійського *romi d'oro* – ‘золоте яблуко’; подібно до цього, й назва країни *El Dorado* з іспанської перекладається як ‘золота’. **Відповідь:** б.

10–12 класи

1. Слова *говорить, розмовляє* позначають одне й те саме: ‘людина усно висловлює думки, веде розмову, бесіду’; *базикає* також означає, що ‘хтось багато говорить про все підряд’; *мимрить* – ‘говорить тихо, невиразно’; *гомонить* – ‘розмовляє тихо, приглушено’. А *регоче* означає, що ‘хтось гучно, нестримно сміється’. **Відповідь:** а.
2. *Травма* і є ушкодженням, *закон* не може бути *нелегальним*, у слові *імунітет* міститься значення ‘захист’, а *лікар* може бути *дитячим*, його ще називають *лікар-педіатр*. **Відповідь:** в.

3. *Виборчий* – який стосується виборів, їх організації та проведення (може бути *виборча кампанія, виборчий бюлетень і виборчий голос*), а *виборний* – який визначається, обирається голосуванням на якусь посаду або для виконання певних обов'язків (*виборна посада*). **Відповідь:** г.
4. *Біографія* – 'життєпис'; *нюанс* – 'відтінок'; *фіаско* – 'поразка'; *мемуари* – 'спогади'; *дефект* – 'недолік'. **Відповідь:** б.
5. В українській кухні ряд страв готується із вареної та сирі картоплі, яку товчуть або труть на терці. Відповідно такі страви мають назви *кльоцки, товченики, деруни*. **Відповідь:** а.
6. Слово *банітувати* має значення: 1. заст. 'Засуджувати кого-небудь на вигнання'. 2. діал. 'Дуже сильно лаяти кого-небудь'. У наведеному реченні слово виявляє діалектне значення. **Відповідь:** б.
7. Для відповіді на це питання необхідно знати, як пишуться слова *дзижчала* і *бджілка*. **Відповідь:** в.
8. В українській мові є звуки [дж] і [дз], які позначаються на письмі двома літерами, а вимовляються як один неподільний звук. На письмі при переносі в таких словах сполучення літер *дз* та *дж* не розділяються: *дзвінок; гу-дзик*. При словотворенні може відбуватися збіг кінцевого [д] префікса і початкового [ж] або [з] основи. У таких випадках [дж] і [дз] вимовляються як два звуки і можуть при переносі на письмі розділитися: *від-жени*. Отже, Михайлик неправильно переніс слово *кинд-жал*. Правильно було б *кин-джал*. **Відповідь:** б.
9. Для того, щоб правильно побудувати цю фразу, необхідно знати правила утворення найвищого ступеня порівняння прикметників в українській мові: *проста форма* утворюється за допомогою додавання до прикметника вищого ступеня префікса *най-* (*міцніший – найміцніший*); *складена форма* утворюється за допомогою додавання до прикметника слів *найбільш, найменш* (*спокійний – найбільш спокійний*). **Відповідь:** а.
10. Можна сказати *загадка* і *зага́дка*, *ма́буть* і *мабу́ть*, *на́двоє* і *надво́є*, але не можна сказати *випа́док*, правильно буде тільки *випа́док*. **Відповідь:** б.
11. Слово *пастир* називає представника духовенства в католицькій церкві, а *паломник* – це людина, яка здійснює прощу до святих місць. **Відповідь:** г.
12. Омофонами (однаковими за звучанням) є *кленок* та *клинок*. **Відповідь:** г.
13. Ці іноземні прислів'я позначають, що дощ іде дуже сильний. Українці в такому випадку скажуть: «*Дощ лє як із відра*». **Відповідь:** б.

14. В основу значення фразеологізмів *дамоклів меч*, *танталові муки*, *авгієві стайні* покладено легенди давньогрецького походження, тому зайвим є фразеологізм *сінь землі* ('найкращі, найвидатніші представники народу; добірна частина певного товариства, суспільства', *ірон.*). **Відповідь:** в.
15. Слово *барабан* тюркського походження. Однією з основних ознак тюркізмів є поєднання в слові голосних однакового ряду. **Відповідь:** а.
16. Серед способів вишивання нема такої форми, як вишивання квадратиком. **Відповідь:** в.
17. Не належить до звичаїв колективної допомоги в українській громаді XVII–XIX століть *наймиткування*, оскільки воно ґрунтується на принципі найманої праці, праці за винагороду. **Відповідь:** б.
18. Слова-пароніми *гармонійний* та *гармонічний* різняться значеннями: *гармонійний*: 1. 'Приємний для слуху; милозвучний'; 2. 'Який перебуває в чіткій відповідності з чимсь'; 'злагоджений'; *гармонічний*: 'Заснований на принципах гармонії'; 'співзвучний'. Слово *гармонічний* поєднується з іменником *структура*. **Відповідь:** г.
19. Російськомовна сполука *купить в рассрочку* перекладається українською мовою як *купити на виплат*. Це стала сполука, яка є нормою літературної мови. **Відповідь:** б.
20. Жанр п'єси „Наталка-Полтавка” сам автор (І. П. Котляревський) визначив як „малоросійська опера”. **Опера** (іт. *opera* – 'дія, праця, твір') – музично-сценічний жанр, що ґрунтується на синтезі музики, слова, дії. В опері сценічна дія органічно поєднується з вокальною та інструментальною музикою. Як правило, оперу поділяють на сцени, акти, дії. **Малоросійський** – те саме, що український. Малоросія – назва Лівобережної України у XVIII ст. **Відповідь:** г.
21. Правильна відповідь *сонце*; про це свідчить наявність у всіх наведених у завданні назвах складових (*-соль-, зон-, зон-, сон-, -sol, sun-*), що походять від латинського *sol* – 'сонце'. **Відповідь:** б.
22. Умираючи, батько Т. Шевченка розпорядився своїм скромним майном та господарством:
– Синові Тарасові з мого хазяйства нічого не треба. Він не буде абияким чоловіком. З нього вийде або щось дуже добре, або велике ледащо. **Відповідь:** в.

23. *Псевдонім* – ім'я, використовуване людиною замість справжнього (даного при народженні, зафіксованого в документах) в тій або іншій публічній діяльності. Різновидами псевдонімів є *криптонім* – підпис під твором замість імені автора, що не припускає можливості ототожнити її з тією або іншою конкретною особою; іншими словами – ім'я, розраховане на те, щоб приховати справжнього автора твору; *алонім* – ім'я іншої особи, що реально існує чи існувала, використовуване автором замість власного імені при позначенні авторства твору; *гетеронім* – ім'я, використовуване автором для частини своїх творів, виділених за якою-небудь ознакою, на відміну від інших творів, що підписуються власним ім'ям або іншим гетеронімом. Справжнє ім'я людини – *автонім*. **Відповідь:** б.
24. Якщо уважно придивитись, то можна помітити, що в тарабарській мові кожне слово починається з *ла-* і закінчується на *-фа*. Що ж залишиться, якщо прибрати ці склади. Можливі два варіанти: 1) один склад – тоді це і є вже слово; 2) декілька складів – тоді зашифроване слово вийде, якщо прибрати склади *ла-* і *-фа* на початку і в кінці кожного зі складів. Для того, щоб перекласти тарабарською мовою фразу *доброго ранку*, необхідно зробити все навпаки: додати до кожного складу цієї фрази елементи *ла...фа*. **Відповідь:** в.
25. Остап Вишня – псевдонім письменника Павла Губенка, який на відміну від інших наведених псевдонімів не містить ані справжнього прізвища автора, ані його справжнього імені. **Відповідь:** б.
26. Прочитаємо ребус (для цього, звісно, треба знати деякі правила розшифровки ребусів). У ребусі зашифровано твір “*Хіба ревуть воли, як ясла повні*”. Автором цього твору є Панас Мирний. **Відповідь:** б.
27. Благовіщення – свято, яке є найближчим до слов'янського Нового року. **Відповідь:** а.
28. Головного героя роману звать Чіпка, повна форма Ничипір, що містить у собі два давньогрецьких корені *νικη* – ‘перемога’ та *φορος* – ‘той, що несе’. **Відповідь:** б.
29. Пара власних назв *Іван* і *Станіслав* утворилася у ХХ столітті після перейменування міста *Станіслав* на *Івано-Франківськ* на честь Івана Франка. **Відповідь:** б.
30. Правильна відповідь – *Оксана*; це ім'я походить від давньогрецького *ξενη* – ‘чужинка’. **Відповідь:** в.